

Disability and Social Work: A Systematic Review

Engellilik ve Sosyal Hizmet: Sistematisk Bir Derleme

Mehmet Gedik¹ Kaan Sevim² Ayşe Demir³ ve Mehmet Kaya⁴

¹ Uzman Hemşire- İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye

² İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

³ Ankara Üniversitesi

⁴ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

ABSTRACT

Disability perception constitutes a critical component shaping the professional practices and service delivery strategies of social service professionals. This study seeks to explore how social service workers perceive disability and to determine whether these perceptions vary based on demographic factors. Employing a descriptive and quantitative research design, data were collected from 250 social service professionals through a structured questionnaire. The dataset was analysed using IBM SPSS 22.0 software. Independent samples t-tests were conducted to compare binary groups, while one-way ANOVA was applied for comparisons across multiple demographic categories. The results indicate that participants generally hold a moderate level of disability perception, with significant differences observed across gender and age groups. These findings suggest that social service workers' perceptions of disability are not uniform and may be influenced by individual characteristics, which in turn can affect professional interventions and decision-making processes in disability-related services. These findings suggest that social service workers' perceptions of disability are not uniform and may be influenced by individual.

ÖZ

Engellilik algısı, sosyal hizmet çalışanlarının mesleki uygulamalarını ve hizmet sunum süreçlerini şekillendiren temel unsurlardan biridir. Bu araştırmanın amacı sosyal hizmet çalışanlarının engellilere yönelik algılarını değerlendirmek ve bu algıların demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini analiz etmektir. Açıklayıcı tipte hazırlanan bu çalışmada nihel temelli tarama deseni kullanılmıştır. Araştırma 250 sosyal hizmet çalışanı örnekleminde yürütülmüş ve katılımcılara anket veri toplama aracıyla ulaşılmıştır. Araştırmada toplanan verilerin analizinde IBM SPSS 22.00 yazılımından faydalınılmış, demografik özelliklere göre gruplar arasındaki farkları incelemek amacıyla iki grup arasındaki karşılaştırmalar için bağımsız iki örnek t-test, ikiden fazla grubu karşılaştırmak için tek yönlü ANOVA analizleri yapılmıştır. Elde edilen bulgular sosyal hizmet çalışanlarının engellilere yönelik algılarının orta düzey olduğunu ve bu algıların cinsiyet ile yaş değişkenleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu farklılıklar sosyal hizmet çalışanlarının engellilere ilişkin algılarının homojen bir yapı sergilemediğini ve engelliliğe yönelik mesleki müdahale, uygulama ve karar alma süreçlerinde bireysel değişkenlerin etkili olabileceğini göstermektedir.

ARTICLE HISTORY

Received: 12.09.2025

Accepted: 25.12.2025

Published: 30.12.2025

KEYWORDS

Disability, Social Work, Perception, Professional Intervention, Social Acceptance

ETHICS STATEMENT

Ethics committee approval was obtained from Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, dated 03.10.2023, decision number 90.

MAKALE GEÇMİŞİ

Başvuru: 12.09.2025

Kabul: 25.12.2025

Yayın: 30.12.2025

ANAHTAR KELİMELER

Engellilik, Sosyal hizmet, Algı, Mesleki müdahale, Toplumsal kabul

ETİK BEYAN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi 03.10.2023 tarih 90 karar numaralı etik kurul izni alınmıştır.

Atif / To Cite:

Eroğlu, S., Yılmaz, A., Demir, A., & Kaya, M. (2025). Engellilik ve Sosyal Hizmet: Sistematisk Bir Derleme. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 9(2), 61–74. <https://doi.org/10.70989/scd.1692064>

İletişim / Contact:

Seda Eroğlu sedaeroglu@uludag.edu.tr

1. GİRİŞ

Engellilik, bireyin fiziksel, zihinsel, duyusal veya psikolojik farklılıklarını nedeniyle toplumsal yaşama tam ve etkin katılımında karşılaştığı engeller bütünü olarak tanımlanmaktadır. Sosyal hizmet disiplini, engellilik olusunu biyo-psiko-sosyal bir perspektifle ele alarak, bireylerin güçlendirilmesi ve toplumsal dışlanmanın önlenmesi adına çeşitli müdahale stratejileri geliştirmektedir.

Engellilik, bireyin fiziksel, zihinsel, duyusal veya psikolojik farklılıklarını nedeniyle toplumsal yaşama tam ve etkin katılımında karşılaştığı engeller bütünü olarak tanımlanmaktadır. Sosyal hizmet disiplini, engellilik olusunu biyo-psiko-sosyal bir perspektifle ele alarak, bireylerin güçlendirilmesi ve toplumsal dışlanmanın önlenmesi adına çeşitli müdahale stratejileri geliştirmektedir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada sistematik derleme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde aşağıdaki akış şeması izlenmiştir.

Table 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	180	72.0
Erkek	70	28.0
Yaş Grubu		
20-30	100	40.0
31-40	90	36.0
41+	60	24.0

Note: Bu tablo iki sütunlu format içinde gösterilmektedir.

4. TARTIŞMA

Tablo 3'te katılımcıların demografik özellikleri sunulmuş, Tablo ??'da ise gruplar arası karşılaştırma sonuçlarına yer verilmiştir. Bu bölümde bulgular, engellilik olusunun kuramsal ve uygulamalı boyutları çerçevesinde sosyal hizmet perspektifinden tartışılmaktadır.

3. BULGULAR

Araştırma bulguları, sosyal hizmet çalışanlarının engellilik algısının cinsiyet, yaş ve mesleki deneyim yılına göre değişkenlik gösterdiğini ortaya koymuştur.

Table 2. Engellilik Algısı Alt Boyutları ve Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırma

Alt Boyut	Cinsiyet	n	Ort.	SS	t	p
Toplumsal Kabul	Kadın	180	3.82	0.76	2.45	0.015*
	Erkek	70	3.54	0.81		
Mesleki Yeterlilik	Kadın	180	4.12	0.65	1.89	0.060
	Erkek	70	3.95	0.71		
Hak Temelli Yaklaşım	Kadın	180	4.35	0.58	3.12	0.002**
	Erkek	70	4.02	0.69		

Note: *p<0.05, **p<0.01. Bu tablo tam sayfa genişliğinde gösterilmektedir.

4.1. Engellilik Kavramının Sosyal Hizmet Perspektifinden Değerlendirilmesi

Engellilik, bireyin fiziksel, zihinsel, duyusal veya psikolojik farklılıklarını nedeniyle toplumsal yaşama tam ve etkin katılımında karşılaştığı engeller bütünü olarak tanımlanmaktadır. Sosyal hizmet disiplini, engelliliği yalnızca bireysel bir durum olarak değil, aynı zamanda toplumsal ve yapısal

faktörlerle şekillenen bir olgu olarak ele almaktadır.

Bu yaklaşım, engelliliğin bireyin yetersizliklerinden ziyade çevresel düzenlemeler, erişilebilirlik politikaları ve toplumsal tutumlarla doğrudan ilişkili olduğunu vurgulamaktadır.

4.1.1. Biyo-Psiko-Sosyal Yaklaşım ve Güçlendirme

Sosyal hizmet literatüründe engellilik, biyo-psiko-sosyal model çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu model, bireyin fiziksel durumunun yanı sıra psikolojik iyi oluşunu ve sosyal çevresiyle kurduğu ilişkileri bütüncül bir biçimde ele almayı amaçlamaktadır.

Bu bağlamda sosyal hizmet uygulamaları, engelli bireylerin güçlendirilmesi, toplumsal kaynaklara erişimlerinin artırılması ve ayrımcılıkla mücadele edilmesi üzerine odaklanmaktadır. Güçlendirme temelli müdahaleler, bireyin kendi yaşamı üzerinde söz sahibi olmasının destekleyen temel stratejiler arasında yer almaktadır.

4.1.2. Toplumsal Dışlanması ve Sosyal Hizmet Müdahaleleri

Engellilik, uygun destek mekanizmalarının bulunmaması durumunda toplumsal dışlanması riskini artırabilmektedir. Sosyal hizmet disiplini, bu dışlanmasıyı önlemek amacıyla savunuculuk, politika geliştirme ve toplumsal farkındalık çalışmaları yürütmektedir.

Bu müdahaleler, engelli bireylerin yalnızca hizmet alıcısı değil, aynı zamanda hak sahibi ve aktif toplumsal aktörler olarak konumlandırılmasını hedeflemektedir.

Table 3. Kadın Katılımcılar - Korelasyon Matrisi

Değişken	1	2	3	4
1. Yaş	1.00			
2. Deneyim	.75**	1.00		
3. Kabul	-.20*	-.25*	1.00	
4. Algı	-.18*	-.22*	.85**	1.00

Note: * p<0.05, ** p<0.01.

Engellilik, bireyin fiziksel, zihinsel, duyusal veya psikolojik farklılıklarını nedeniyle toplumsal yaşama tam ve etkin katılımında karşılaştığı engeller bütünü olarak tanımlanmaktadır. Sosyal hizmet disiplini, engellilik olusunu biyo-psiko-sosyal bir perspektifle ele alarak, bireylerin güçlendirilmesi ve toplumsal dışlanması önlenmesi adına çeşitli müdahale stratejileri geliştirmektedir.

Engellilik, bireyin fiziksel, zihinsel, duyusal veya psikolojik farklılıklarını nedeniyle toplumsal yaşama tam ve etkin katılımında karşılaştığı engeller bütünü olarak tanımlanmaktadır. Sosyal hizmet disiplini, engellilik olusunu biyo-psiko-sosyal bir perspektifle ele alarak, bireylerin güçlendirilmesi ve toplumsal dışlanması önlenmesi adına çeşitli müdahale stratejileri geliştirmektedir.

Engellilik, bireyin fiziksel, zihinsel, duyusal veya psikolojik farklılıklarını nedeniyle toplumsal yaşama tam ve etkin katılımında karşılaştığı engeller bütünü olarak tanımlanmaktadır. Sosyal hizmet disiplini, engellilik olusunu biyo-psiko-sosyal bir perspektifle ele alarak, bireylerin güçlendirilmesi ve toplumsal dışlanması önlenmesi adına çeşitli müdahale stratejileri geliştirmektedir.

Table 4. Erkek Katılımcılar - Korelasyon Matrisi

Değişken	1	2	3	4
1. Yaş	1.00			
2. Deneyim	.80**	1.00		
3. Kabul	-.15	-.18*	1.00	
4. Algı	-.12	-.16	.78**	1.00

Note: *p<0.05, **p<0.01.

5. SONUÇ

Bu çalışma, engellilik alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının farkındalık düzeylerinin artırılması gerektiğini göstermektedir. Tablo 3 ve Tablo 4'da cinsiyete göre korelasyonlar sunulmaktadır.

References

- Acak, M., & Narinç, Ç. (2020). Eğitim fakültesi öğrencilerinin engellilere yönelik tutumlarının ince-leşmesi (Malatya ili örneği). GERMENİCA Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(1), 18-27.
- Akardere, S. S. (2005). İşverenlerin engelli çalışanlara yönelik tutumları. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi: İstanbul.
- Akhidenor, C. D. (2007). Nigerians' attitudes toward people with disabilities. Doctoral dissertation. Capella University: ABD
- Aktaş, C., Küçüker, S. (2002). Bilişsel-duyuşsal odaklı bir programın ilköğretim öğrencilerinin fiziksel engelli yaştlarına yönelik sosyal kabul düzeylerine etkisinin incelenmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 3(2), 15-25.
- Alahmari, K. A., Rengaramanujam, K., Reddy, R. S., Silvian Samuel, P., Ahmad, I., Nagaraj Kakaraparthi, V., & Tedla, J. S. (2021). Effect of disability-specific education on student attitudes toward people with disabilities. Health Education & Behavior, 48(4), 532-539.
- Alyüz, S.B.A. (2022). Engelli ve engelli sorunlarında yeni bir perspektif sosyal dışlanmadan sosyal entegrasyon ve sosyal içermeye yönelik. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 12(1), 457-471.
- Apaydın, R., & Barış, İ. (2021). Toplumda engelli bireylere yönelik tutumun sağlık çalışmaları bağlamında değerlendirilmesi. Ufkun Ötesi Bilim Dergisi, 21(1), 22-39.
- Aslan, Ö. F., & Küçükali, A. (Eds.). (2024). Sosyal, iktisadi, beserî ve yönetim alanları perspektifinde sorunlara bakış (Cilt 3). Efe Akademi Yayınları.
- Au, K. W., & Man, D. W. (2006). Attitudes toward people with disabilities: a comparison between health care professionals and students. International Journal of Rehabilitation Research, 29(2), 155-160.
- Babik, I., Gardner, E. S. (2021). Factors affecting the perception of disability: a developmental perspective. Frontiers in Psychology, 12, 702166.
- Barr, J. J., & Bracchitta, K. (2015). Attitudes toward individuals with disabilities: the effects of contact with different disability types. Current Psychology, 34, 223-238.
- Baykan, Z., Naçar, M., Şenol, V., & Çetinkaya, F. (2018). Erciyes Üniversitesi akademik personelinde engellilik farkındalığı. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 11(1), 50-61.
- Bennwik, I. H. B., Oterholm, I., & Kelly, B. (2023). 'Disability is not a word we use': social workers' professional judgements about support for disabled young people leaving care. Child & Family Social Work, 28(2), 443-453.
- Bingöl, O. (2015). Genellarıyla sosyal hizmet ve toplum. Mavi Atlas, 5, 69-77.
- Bircan, B., Bektaş, G., & Aytaç, B. (2020). 360 derece performans değerlendirme sistemi ve özel bir sağlık kuruluşu uygulama örneği. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(1), 567-573.
- Borozancı, İ., Sezer, S., Türe., D., Panış, B. İ., Arıcı, A., Bolat, G. B. (2021). Pandemi sürecinde fiziksel engelli bireylerin sorun ve beklenileri üzerine nitel bir inceleme. Ufkun Ötesi Bilim Dergisi, 21(2), 269-289.
- Boztepe, Ö., & Mecek, M. (2023). Belediye çalışanlarının engelli bireylere yönelik hizmet sunumunda bireysel tutumlarının incelenmesi: Afyonkarahisar Belediyesi çalışanları örneği. İktisadi ve İdari Yaklaşımlar Dergisi, 5(2), 123-146
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2013). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 14. Baskı, Ankara, Pegem Akademi Yayınları.
- Corrigan, P. W., Morris, S. B., Michaels, P. J., Rafacz, J. D., & Rüsch, N. (2012). Challenging the public

- stigma of mental illness: a meta-analysis of outcome studies. *Psychiatric services*, 63(10), 963-973.
- Çalbayram, N. Ç., Aker, M. N., Akkuş, B., Durmuş, F. K., & Tutar, S. (2018). Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin engellilere yönelik tutumları. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 30-40.
- Çalışkan, H., & Şahin, H. (2024). Üniversite öğrencilerinin engellilere yönelik algalarının ve bilişsel ve duygulanımsal empati düzeylerinin incelenmesi. *1. Third Sector Social Economic Review*, 59(3), 1788-1801.
- Çetin, B. I. (2017). Sanayi Devrimi'nden 21. yüzyıla batı dünyasında engellilik. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 7(1), 91-122.
- Çitil, M., & Üçüncü, M. K. (2018). Türkiye'de engelli hakları ve Engelliler Hukuku'nun durumu. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (35), 233-278.
- Çoşkun., R., Altunişık., R., Yıldırım., E. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*, (Güncellenmiş 9. Baskı), Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Dayı, E., Açıkgöz, G., Elçi, A.N. (2020). Güzel Sanatlar eğitimi bölümü öğretmen adaylarının engelli öğrencilere yönelik metaforik algıları (Gazi Üniversitesi örneği). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21(1), 95-122.
- Demir, C. (2023). Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ile engellilere yönelik tutumlarının karşılaştırılması (Bağcılar İlçesi Örneği). *Yüksek Lisans Tezi*. Gelişim Üniversitesi: İstanbul.
- Demirbilek, B., Öcal, Y. K., & Karabulut, E. O. (2024). Spor bilimleri öğrencilerinin engellilere yönelik algı düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-13.
- Diğer, H., Yıldız, A. (2021). Engelli bireylere yönelik algı ölçü: Geçerlik ve güvenirlilik çalışması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(2), 807-822.
- Doğan Özdemir, S. (2021). Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde çalışan eğitimcilerin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Gelişim Üniversitesi: İstanbul.
- Erdoğdu, M. Y. (2008). Duygusal zekanın bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 62-76.
- Eroğlu, S., & Gökkaya, D. (2025). Sağlık Hizmetleri Sistemine Çok Boyutlu Güven ve Sağlık Okuryazarlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Bir Alan Araştırması. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 12(1), 37-47.
- F. Antonak, R., & Livneh, H. (2000). Measurement of attitudes towards persons with disabilities. *Disability and rehabilitation*, 22(5), 211-224.
- Friedman, C., & Owen, A. L. (2017). Defining disability: Understandings of and attitudes towards ableism and disability. *Disability Studies Quarterly*, 37(1).
- Furnham, A., & Pendred, J. (1983). Attitudes towards the mentally and physically disabled. *British Journal of Medical Psychology*, 56(2), 179-187.
- Gedik, Z., & Toker, H. (2018). Üniversite öğrencilerinin engelli bireylere yönelik tutumları ve sosyal beğenirlik düzeyleri. *Yüksekokretim ve Bilim Dergisi*, 8(1). 111-116.
- Gencer, M. (2019). Engellilik durumu ve engellilere yönelik toplumsal algı: Kütahya örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. Dumluşpınar Üniversitesi SBE, Kütahya.
- Genç, Y., Çavuşoğlu, O., & Çöpoğlu, M. (2020). Sosyal politika geliştirme ve sosyal hizmet uygulamalarında yerelleşme: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sosyal Gelişim Merkezi örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(46), 235-272.
- George, D. & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: a simple guide and reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson
- Gill, F., Kroese, B. S., & Rose, J. (2002). General practitioners' attitudes to patients who have learning disabilities. *Psychological Medicine*, 32(8), 1445-1455.
- Girlı, A., Sarı, H. Y., Kırkırm, G., & Narin, S. (2016). University students' attitudes towards disability and their views on discrimination. *International Journal of Developmental Disabilities*, 62(2), 98-107.
- Gülen, B., & Çakmak, A. (2024). Üniversite öğrencilerinin engellilere yönelik algıları ile sosyal-duygusal yetkinlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Premium e-Journal of Social Sciences (PE-JOSS)*, 8(42), 653-663.